Qorti tal-Maġistrati (Malta)

RIK NRU 161/2018: **JOEKONEDO LIMITED (C80762) V. CHIARA PERESSO (KI. 49374M)**

(IL-PRESUNZJONI ILLI BNIEDEM JIKKUNTRATTA GHALIH INNIFSU – L-ISPENDITA DEL NOME TRID ISSIR SAL-MUMENT META L-FTEHIM IKUN ĠIE FFINALIZZAT)

MAĠISTRAT: DR. VICTOR G. AXIAK

14 ta' Lulju 2023

IL-QORTI,

wara li rat ir-rikors ta' Joekonedo Limited ("il-kumpanija rikorrenti" jew "ir-rikorrenti") ippreżentat fid-9 ta' Lulju 2018[1] li permezz tiegħu talbet lil Chiara Peresso ("l-intimata") tgħid 'l għaliex m'għandiex tiġi kkundannata minn din il-Qorti li:

thallas lill-attrici s-somma ta' tlettax –il elf, disa' mija u sebgha ewro u sebgha centezmi (€ 13,907.07), rapprezentanti l-valur tal- ammont dovut minnek lill-attrici ghall- prodotti mibjugha lilek u servizzi rezi lilek [Dok A-I]

Bl-ispejjez, inkluz dawk ta' l-ittra ufficjali bin-numru 798/2018 ipprezentata nhar is-16 ta' April 2018 ai termini ta' l-Art. 166A tal-Kap.12 tal-Ligijiet ta' Malta u l-mandat ta' sekwestru kawtelatorju bin-numru 809/18 u bl-imghax legali kontra l-konvenuta, li hija minn issa ingunta in subizzjoni.

wara li rat ir-risposta tal-intimata ppreżentata fid-19 ta' Ottubru 2018[2] li permezz tagħha rrispondiet kif ġej:

1. Illi in linea preliminari, ma hemm ebda elazzjoni guridika bejn il-kontendenti ghaliex l-esponenti dejjem innegozjat ma' Antonino Santoro f'ismu personali.

---

[1] Fol 1-7
[2] Fol 16-17

2. Illi din il-Qorti ghandha tissopprassjedi peress illi fil-Prim Awla tal-Qorti Civili, hemm kawza pendenti fl-ismijiet Chiara Peresso vs Antonino Santoro, rikors guramentat numru 503/2018, ipprezentata fid-9 ta' Mejju 2018, fejn l-esponenti qed titlob id-danni minhabba li l-appalt kien abbandunat u x-xoghol li sar minn Antonino Santoro, sar hazin.

3. Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost, it-talbiet tas-socjeta' rikorrenti kif diretti fil-konfront ta' l-esponenti huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jkunu michuda bl-ispejjez stante li l-istess esponenti mhix debitrici tas-socjeta' rikorrenti fl-ebda ammont u dan ghaliex ix-xoghol esegwit ma sarx skond is-sengha u l-arti.

4. Illi minghajr pregudizzju wkoll, xejn ma huwa dovut ghaliex l-prezz miftiehem ghall-appalt in kwistjoni kien lahaq thallas waqt li kien ghaddej ix-xoghol.

L-esponenti tirriserva li tipprezenta eccezzjonijiet ulterjuri.

Bl-ispejjez u s-socjeta' attrici hija minn issa ingunta in subizzjoni.

wara li rat illi din il-kawża ġiet assenjata lil din il-Qorti kif presjeduta permezz tal-assenjazzjoni magħmula ai termini tal-Artikolu 520(1)(a) tal-Kap. 9 tal-Ligijiet ta' Malta u tal-Artikolu 11(9) tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta b'effett mill-10 ta' Mejju 2019,

wara li rat li bi qbil bejn il-partijiet instemgħu l-provi limitatament għall-ewwel eċċezzjoni (preliminari) mressqa mill-intimata ċioe dik tan-nuqqas ta' relazzjoni ġuridika bejn il-kontendenti;

wara li semgħet ix-xhieda u/jew fejn applikabbli qrat it-traskrizzjonijiet tax-xhieda li nstemgħu minn din il-Qorti diversement presjeduta,

wara li rat id-dokumenti kollha li ġew esebiti sa' issa fil-kors tal-kawża,

wara li semgħet it-trattazzjoni tal-avukati rispettivi dwar l-eċċezzjoni preliminari msemmija,

qed tagħti din is-

Sentenza

1. Il-kumpanija rikorrenti fetħet il-kawża odjerna kontra l-intimata sabiex titħallas minnha l-ammont ta' € 13,907.07 li skond hi jirrappreżenta l-prezz ta' xogħolijiet ta' kostruzzjoni, *plastering* u materjal fil-fond "The Burrow Guest House" f'Ħal Tarxien, li twettqu lill-intimata u li baqgħet ma ħallsietx.

2. L-intimata fid-difiża tagħha qed tgħid l-ewwel u qabel kollox illi ma teżisti l-ebda relazzjoni ġuridika bejnha u l-kumpanija rikorrenti peress illi hi dejjem innegozjat ma' ċertu Antonino Santoro f'ismu personali.

3. Din is-sentenza qed tingħata fuq din l-eċċezzjoni preliminari.

Provi

4. Fis-seduta tat-12 ta' Novembru 2018 xehed **Antonino Santoro**, li qal li għandu l-kariga ta' amministratur fil-kumpanija rikorrenti Joekonedo Limited. Qal ukoll li jaħdem bħala bennej u li kien qiegħed f'Malta fuq xogħol jaħdem fi tlett iħwienet fejn xogħlu kien li jagħmel kważi kollox, mix-xiri tal-materjal sat-tlestija tagħhom. Hu kien sab post fejn joqgħod, bl-isem ta' "The Burrow" ġewwa Raħal Ġdid, li kien viċin fejn kien qed jaħdem. Huwa sar jaf lis-sid, ċioe lill-intimata Chiara Peresso li spjegalha x'jagħmel u uriha x-xogħol tiegħu fuq il-*website* tiegħu. Din min-naħa tagħha qaltlu li kienet interessata li tqabbdu sabiex jagħmel l-istess xogħol fil-post "The Burrow" li kellu bżonn jiġi ristrutturat. Skond ix-xhud, l-intimata riedet tqabbad lilu għax skond hi il-Maltin m'humiex affidabbli u għalhekk huwa aċċetta li jaqdiha. Hija laqqatu mal-Perit Amanda De Giovanni, li urietu xi pjanti. Huwa ra li kien hemm xi żbalji fihom però li riedet mingħandu kienet stima tax-xogħol. Dak iż-żmien huwa kien jaħdem ma ditta magħrufha bħala Edil Gordon però spjega lill-intimata li huwa kien ser jiftaħ negozju f'Malta peress li xtaq jibni l-futur tiegħu hawn u allura skond hu kienet taf li l-istima kienet ser tkun waħda proviżorja.

5. Huwa bagħtilha l-istima taħt l-isem tad-ditta *Edil Gordon* f'Novembru 2017 permezz ta' email. Kopja tal-istima u tal-email ġew esebiti bħala Dok AS1 u AS2[3]. Ix-xhud reġa tenna illi l-ammont indikat kien wieħed approssimattiv u li huwa bagħtilha sempliċiment biex juriha x'tip ta' xogħol kien jagħmel. Spjega li l-ħaddiema li kellu miegħu ma setgħux jinqalgħu mill-ewwel u riedu l-ewwel jaraw ix-xogħol li kien hemm bżonn. Madanakollu tawh il-prezzjiet għal kull metru kwadru. Ix-xogħolijiet kellhom jinbdew f'Jannar 2018.

6. Ix-xhud Santoro qal illi l-intimata aċċettat tali stima u talbitu jibda x-xogħlijiet immedjatament. Huwa fehem li għandu l-fiduċja tagħha sabiex jagħmel dak kollu meħtieġ biex jagħlaq il-proġett. Meta mbagħad ġew il-ħaddiema marru fuq il-post għal kejl finali u allura x-xhud seta' jagħti prezzijiet definittivi. Fi kliemu:

---

[3] Fol 32 u 33

> *"Ghamilt kollox, irrangajt kollox kif suppost u allegajt dawn il kwotazzjonijiet definittivi. Hemm ... il-haddied li pratikament bena il- passarella bil-hadid, ghax *** fuq, induna li fuq kien hemm xi qisien totalment hziena. Li ma kienux tajbin u qalli isma ha nghidlek, Antonino sfortunatament biex naghmlu dan ix-xoghol irridu bil-fors nibdew ghax ma nafux x'ser jigri hemm fuq ghax imxengel. Manadankollu nipprovaw naghmlu l-impossibbli. Jiena, emminni, Sur Magistrat, hemm gew ghamilt l-impossibbli, kien qisu verament tieghi il- B&B."*

7. Ix-xhud kompla jispjega kif imbagħad bagħat stima definittiva lill-intimata u din kellha t-28 ta' Frar 2018 bħala data ta' skadenza anke għaliex kellu pjan ta' kif u meta kien se jaħdem biex ilesti x-xogħol b'effiċjenza. Din l-istima kienet maħruġa taħt l-isem tal-kumpanija rikorrenti u ġiet mibgħuta permezz ta' *email* lill-intimata li min-naħa tagħha aċċettatha. L-istima u l-*email* ġew esebiti u mmarkati bħala Dok AS3 u AS4.[4] Ippreżenta ukoll numru ta' ċekkijiet iffirmati mingħand l-intimata Peresso u indirizzati lir-rikorrenti Joekonedo Limited – Dok AS5[5]. Ix-xhud allega fix-xhieda tiegħu illi l-intimata qed tuża l-ewwel stima mibgħuta minnu (taħt l-isem Edil Gordon) bi skop malinn bħallikieku t-tieni waħda, dik definittiva, ma kienetx tgħodd.

8. Skond ix-xhud Santoro, meta l-intimata kienet tiffirmalu ċ-ċekkijiet hija kienet taf eżatt għal x'hiex kienet qed tiffirma u li dawn kienu maħruġha lill-kumpanija rikorrenti. Għalhekk l-intimata hija in *mala fede* u qed tagħmel din l-eċċezzjoni preliminari tagħha bi skuża sabiex ma' tħallsux. Huwa tenna illi d-ditta Taljana Edil Gordon kien għalaqha u f'Malta beda jaħdem esklussivament bil-kumpanija rikorrenti. Dan kollu kienet tafu l-intimata.

9. Santoro kompla jixhed kif ix-xogħol beda iżda kien hemm xi xogħlijiet li tħallew sospiżi u dan għaliex l-intimata kienet għadha indeċiża isirux jew le. Ix-xogħol beda fid-29 ta' Jannar 2018 iżda fil-15 ta' Frar 2018 instabu problemi li kienu moħbija u li skont ix-xhud ma setgħux ikunu jafu bihom qabel ingħatat il-kwotazzjoni definittiva. L-ikbar problema li inqalgħet kienet minħabba drains li kien hemm f' waħda mill-kmamar tal-banju. Ix-xhud jgħid li l-intimata kienet ikkonfermatli li setgħu jużaw dawn id-drains għal kamra oħra tal-banju. Madankollu meta ġew biex jaħdmu innutaw li d-drains kienu kollha miżdudin. Dwar dan informa mall-ewwel lill-intimata li kkonfermatlu li seta' jkompli jaħdem u dan għaliex kien hemm għaġġla da parti tal-intimata. Iktar 'il quddiem l-intimata wkoll ikkonfermatlu li setgħu ibiddlu l-madum anke jekk din ma kienetx parti mill-istima definittiva iżda x-xhud qal li

---

[4] Fol 34-36
[5] Fol 37-41

prova jagħmel dak kollu possibli biex jagħmel xogħol tajjeb u b'ħeffa. Barra mill-madum ix-xhud spjega li kellu jagħmel id-*drains* kollha minn barra minkejja li ma kienux fl-istima u l-*fireplace* (li kellu jibdlu u jġibu ġdid fjamant) minkejja li ukoll dan ma kienx fl-istima.

10. Ix-xhud kompla jgħid illi minkejja li kien tħallas parti mill-ammont (jsemmi l-figura ta' €9,000) dana kien biżżejjed biss biex ikopri parti mill-ispejjeż u ma kienx jirrappreżenta l-prezz tax-xogħol kollu li sar inkluż ix-xogħolijiet hekk imsejjħa *extra.* Qal li minkejja li kien hemm messaġġi inkluż bil-WhatsApp u anke diversi konfermi mingħand l-intimata li kienet se tħallas, huwa baqa' ma tħallas qatt.

11. Ikkonfrontat mill-Qorti iktar tard fix-xhieda tiegħu x-xhud ikkonferma illi huwa rċievha €17,000 fi ħlasijiet mill-intimata kif jixhdu ċ-ċekkijiet esebiti minnu bħala Dok AS5. Madanakollu spjega illi fl-aħħar mill-aħħar bix-xogħlijiet żejda li għamel wasal għas-somma totali ta' ċirka €29,000 bħala l-valur tax-xogħolijiet. Meta huwa beda jitlob lill-intimata sabiex tħallsu hija bdiet tibkilu u tgħidlu li għandha bżonnu jlestilha x-xogħolijiet u li kienet ser tħallsu sal-inqas ċenteżmu wara li jispiċċa. Huwa qal li ħass għaliha u kompla x-xogħolijiet a spejjeż tiegħu.

12. Permezz ta' nota datata 22 ta' Novembru 2018[6], l-intimata **Chiara Peresso** ppreżentat numru ta' dokumenti ossia:

- Kopja ta' kawża għad-danni miftuħa quddiem il-Prim Awla tal-Qorti Ċivili mill-intimata Chiara Peresso kontra Antonino Santoro,
- Kopja tal-atti ta' rikors għal revoka ta' mandat kawtelatorju fl-istess ismijiet,
- Kopja ta' kawża li għad-danni li nfetħet minn Antonino Santoro kontra l-intimata

13. Fis-7 ta' Diċembru 2018 ġie ppreżentat affidavit[7] maħluf minn **Antonino Santoro** fejn fih kkonferma xi fatti li xehed dwarhom matul is-seduta tat-12 ta' Novembru 2018 u ċċarahom f'xi partijiet. *Inter alia*:

- Ix-xhud esebixxa mill-ġdid l-ewwel stima[8], ċioe dik li kien bagħat lill-intimata f'isem Edil Gordon, fl-20 ta' Novembru 2017, liema stima hija waħda fuq tlett faċċati (u mhux kif oriġinalment preżentata, fuq faċċata

[6] Fol 57-73
[7] Fol 74-104
[8] Fol 80-82

waħda). F'dan ir-rigward tenna illi din l-istima *"kienet ser tkun biss provvizorja ghaliex kont qed niftah socjeta gdida Malta, cioe Joekonedo Ltd., u ghalhekk successivament kont ser nahdem biss minn din l-azjenda l-gdida"*

- Spjega illi kien fis-**<u>27 ta' Jannar 2018</u>**, li permezz ta' email kien bagħat l-istima definittiva numru 1 tal-2018, f'isem Joekonedo Ltd, liema kumpanija fil-frattemp kienet saret operattiva, u l-intimata Peresso aċċettat dik l-istima.[9] It-total ta' din l-istima definittiva kien ta' **<u>€22,396.00 bil-VAT inkluż</u>**.

- Saħaq illi l-fatturi kollha maħruġa lill-intimata Peresso kienu maħruġa minn Joekonedo Ltd u esebixxa kopja tagħhom a fol 88-93. Qal illi l-intimata ħallset l-ammont ta' **<u>€19,000</u>** (u mhux €17,000 kif oriġinalment indikata fix-xhieda tiegħu) permezz ta' ħames ċekkijiet kollha maħruġa f'isem Joekonedo Ltd.

- Sussegwentement skond ix-xhud, minħabba imprevvisti immaterjalizzaw waqt l-esekuzzjoni tax-xogħlijiet, numru ta' xogħolijiet addizzjonali li ma kienux koperti fl-istima numru 1 tal-2018. Is-somma totali ta' dawn ix-xogħlijiet addizzjonali tammonta ghal total ta' €10,511.07 bil-VAT inkluz (Dok AS9). Għaldaqstant ix-xhud qal li valur totali tax-xogħolijiet kollha kien dak ta' €32,907.07 u l-intimata hija dovuta tħallas l-ammont bilanċjali ta' **<u>€13,907.07</u>**

- Għalaq l-affidavit tiegħu billi sostna illi: *"Peresso qatt ma ikkontestat l-invoices tal-Joekondeo Ltd. la in kwantu jirrigwarda ic-cifri rikjesti, u lanqas in kwantu jirrigwarda l-fatt li l-istess invoices kienu mahrugin mis-socjeta Joekonedo Ltd. Tant hu minnu illi c-cheques kienu kollha mahrugin fisem Joekonedo Ltd. L-ewwel darba darba illi sirt naf li Peresso kienet qed tinsinwa, f'daqqa wahda, li r-relazzjoni kuntrattwali tal-appalt kienet mieghi personalment, u mhux mas-socjeta Joekonedo Ltd., kien meta jien sirt naf li hi kienet istitwiet azzjoni ġudizzjarja kontra tieghi personalment. Jien nirribadixxi illi I-appalt kien mas-socjeta Joekonedo Ltd., u dan jirrizulta mhux biss mil-fatt illi l-istima u I-invoices relattivi kienu mahrugin mill-istess socjeta, izda anke mill-fatt li Peresso dejjem hallset lis-socjeta u qatt lili personalment."*

[9] Fol 83-87

14. Permezz ta' affidavit ippreżentat fil-31 ta' Mejju 2021[10], l-intimata **Chiara Peresso** qalet illi x-xogħol ma' Antonino Santoro beda fil-15 ta' April 2017 waqt li kien qed jagħmel xi xogħol f'ħanut f'Raħal Ġdid. Ix-xhud qalet illi huwa kien jikri kmamar fil-guest house tagħha għalih u għall-impjegati tiegħu. Spjegat illi kien Antonino Santoro stess li talabha tibgħat kont meta x-xogħol beda jiżdied u allura infetaħ kont fuq ismu personali bid-dettalji personali tal-istess Antonino Santoro u minn dakinhar ix-xhud bdiet tibgħat invoices lilu personali.

15. Spjegat li waqt diskussjonijiet, hija bdiet tgħidlu fuq xogħol ta' restawr li kienet bi ħsiebha tagħmel fil-guesthouse u Antonino talabha tibgħatlu l-pjanti tal-Guest House biex wara tkun tista tikkunsidrah biex iwettaq il-proġett. Ix-xhud tgħid ukoll li ried juri x-xogħol lill-kollega tiegħu Taljan. Diversi ġimgħat wara, Peresso qalet li Santoro talabha biex il-kollega tiegħu jmur jara l-Guest House biex flimkien jifhmu aħjar dak li kellu bżonn isir.

16. Ix-xhud qalet illi kitbet lista ta' affarijiet li kellhom isiru u wara ltaqgħet ma' Santoro u l-kollega tiegħu, tathom il-pjanti biex ikunu jistgħu jiġu diskussi x-xogħol preċiż li kellu jsir. Peresso issottolineat illi hija esiġiet li kienet qed tistenna xogħol ta' kwalita'. Qalet li talbitu jkejjel ix-xogħol u għamiltha ċara miegħu li jekk kellhom jaqblu fuq prezz finali ix-xogħlijiet kellhom jitlestew sat-28 ta' Frar 2018 għaliex dakinhar kienu ser jaslu l-ewwel klijenti fil-Guest House.

17. L-intimata qalet ukoll li fil-25 t'Ottubru 2017, Santoro bagħat l-ewwel stima b'*email*. Stqarret ukoll li fl-istima kien hemm l-ammont ta' €6458 b'indikazzjoni li dan il-prezz ingħata wara li ttieħdet idea ta' dak kollu li hemm bżonn inkluż anke imprevisti. Din l-istima kienet ukoll tinkludi pipe għad-drenaġġ tax-xita li saħansitra x-xhud qalet li Santoro ċempillha biex jiżguraha li kien inkluż. Barra minn hekk ix-xhud spjegat ukoll li Santoro qallha li kien se jkun qed idur il-Guest House kollha. Ix-xhud qalet li hija rċeviet erba' stimi bi prezzijiet differenti li jirrappreżentaw xogħlijiet differenti li kienet qed tiddiskuti ma' Santaro u li l-aħħar stima mibgħuta lilha kienet fl-14 t' Diċembru 2017 bin-numru 1844\2017.[11] Qalet li kkonfermat din l-istima fid-19 ta' Diċembru 2017 bil-kundizzjoni illi l-erbgħa banjijiet kien se jagħmilhom għal prezz ta' €6000 inkluż anke tqegħid tal-madum tal-bitħa interna. Fl-istess ġurnata Santoro kien ikkonfermalha bil-miktub li kien qed jaqbel magħha u li kien ser jagħmel il-proġett kif miftiehem għall-prezz ta' € 18,958.00.[12] Ix-xhud

---

[10] Fol 172-210
[11] Fol 201-203
[12] Fol 204

tenfasizza li dan il-prezz kien komplessiv u ma kienx jinkludi biss ix-xiri tal-madum u tas-settijiet tal-banju.

18. L-intimata kkonfermat li x-xogħol beda fl-aħħar ġimgħa ta' Jannar 2018. Kien biss wara li bdew ix-xogħlijiet li, skond l-intimata, Santoro bagħtilha stima oħra[13] din id-darba f'isem Joekonedo Ltd bil-prezz differenti minn dak li kien maqbul qabel. Dakinhar kienet l-ewwel darba li semgħet bil-kumpanija.

19. L-intimata rrispondiet lil Santoro fid-9 ta' Frar 2018 permezz ta' *email*[14] fejn qaltlu li huma diġà kienu qablu fuq prezz lura fid-19 ta' Diċembru 2017, liema konferma ġiet ukoll mingħand Santoro nnifsu. Qalet lil Santoro li l-ftehim allura kien magħluq u li ma kienetx sa taċċetta prezzijiet differenti u kien obbliga ruħu li jaħdem bl-aqwa professjonalita'.

20. Fl-affidavit l-intimata kompliet tgħid b'reazzjoni għall-istima l-ġdida mibgħuta lilha illi Santoro qatt ma ta stimi mhux inklużi bil-VAT u ma setax iżid il-VAT wara li kien hemm ftehim anke jekk fl-aħħar istima mibgħuta wkoll ma kienx fiha riferenza għal VAT iżda kien kemm sempliċiment żieda fil-prezz minn dak miftiehem. Qalet ukoll illi din l-istima kienet tinkludi xogħol li qabel beda x-xogħol kien inkluż fl-istima maqbula inkluż anke xogħol relatat ma' Piastrelle Cortile, Stagnino plumber u Porte in legno. Barra minn hekk, qalet l-intimata, din l-istima issa kienet f'isem kumpanija li qatt ma semgħet biha. Fl-istess *email*, Peresso infurmat lil Santoro li ma kienetx lesta tħallas iżjed mill-ammont maqbul fl-istima tad-19 ta' Diċembru 2017 u dan għaliex hija għażlet xogħlu wara li saru negozjati f'dan ir-rigward u wara li min-naħa tiegħu kien hemm wegħda ta' xogħol ta' livell għoli.

21. L-intimata spjegat fl-affidavit tagħha illi minkejja illi infurmat lil Santoro illi hi dejjem kienet ftehmet miegħu personali u mhux mal-kumpanija, madankollu Santoro insista magħha illi tikteb iċ-ċekkijiet f'isem il-kumpanija illi qal li kien għadu kif fetaħ u dan għaliex qallha li kellu bżonn jitfa' l-flus hemm. Peress illi din il-ħaġa ma kienetx ħassbitha hija għamlet kif qallha.

22. Fl-aħħar tal-affidavit tagħha, Peresso qalet ukoll illi fl-1 ta' Frar 2018, Santoro kien qalilha li kien għalaq kuntratt ma' plumber Taljan u li x-xogħol kien se jitlesta sal-15 ta' Frar 2018. Madankollu dan il-kuntratt qatt ma ratu u wisq inqas rat lil *plumber* Taljan.

[13] Fol 207-208
[14] Fol 209

23. In kontroeżami fis-seduta tas-16 ta' Jannar 2023, l-intimata **<u>Chiara Peresso</u>** ikkonfermat illi l-aħħar stima li bagħtilha Santoro kienet intbagħtilha wara li kienu nbdew ix-xogħlijiet u hija ma kienetx aċċettata għaliex skond hi din kienet tirrifletti ammonti differenti minn dawk maqbula fid-19 ta' Diċembru 2018. Barra minn hekk, ikkonfermat ukoll illi l-ħlasijiet dejjem kienu jsiru on account waqt li kien ikun għaddej ix-xogħol bl-aħħar wieħed ikun f' Marzu 2018. Ikkonfermat wkoll li ċ-ċekkijiet ħarġu għan-nom ta' Joekonedo Limited. Xehdet illi *invoices* qatt ma ħarġu minkejja li kienu jsiru l-ħlasijiet u filfatt il-fatturi kien tahomla f'daqqa bil-posta meta telaq mill-post tax-xogħol. Fl-ebda mument, ix-xhud tinsisti, ma nħarġu invoices waqt li kien għaddej bix-xogħol u minkejja li bdew jinħarġu wkoll pagamenti.

24. Meta ġiet mistoqsija kif tista' tispjega li ċ-ċekkijiet li ħarġet kienu jaqblu mal-fatturi, l-intimata ma setgħetx tirrispondi. Madankollu qalet illi ċ-ċekkijiet kienet toħroġhom meta Santoro kien jitlobha tagħmel pagament u dan abbażi tal-istima li kienu qablu fuqha fid-19 ta' Diċembru 2018.

Kunsiderazzjonijiet

25. Il-Qorti tagħmel riferenza għall-ġurisprudenza ampja tal-Qrati tagħna fosthom is-sentenza fl-ismijiet: "**<u>Media Today Co. Ltd v. Mary Gauci</u>**" (App. Ċiv. Nru. 80/2011 AE, 15/07/2016) u s-sentenza fl-ismijiet: "**<u>M.C.F. Company Ltd v. Charles Buhagiar et</u>**" (Rik. Maħluf Nru. 1008/2014 LM, 15/06/2016). F'din l-aħħar sentenza, il-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili qalet hekk:

> *"Illi f'materja tal-identità tal-persuna li tidħol f'rapport kuntrattwali ma' ħaddieħor, din il-Qorti tiġbed l-attenzjoni għal dawn il-pronunzjamenti tal-ġurisprudenza u fehmiet ta' kittieba tad-dritt ċivili u kummerċjali:*
>
> *1) huwa prinċipju ġenerali li, f'ġieħ is-sikurezza tan-negozju ġuridiku, meta wieħed jagħmel ftehim, ikun jaf sewwa l-identità tal-persuna li tkun qiegħda tobbliga ruħha lejh, jew li jkun qiegħed jobbliga ruħu lejha.*[15]
>
> *2) hija ħaġa minn ewl id-dinja illi bniedem jikkuntratta għalih innifsu u kull min jidħol fi ftehim ikun ġustifikat jassumi, kemm għas-serħan il-moħħ tiegħu, kemm għas-sigurtà tal-operazzjonijiet kummerċjali, li jkun qiegħed jiftiehem mal-persuna li tkun daħlet fil-ftehim miegħu u mhux ma' ħaddieħor. Hemm ukoll il-prinċipju sagrosant li l-kuntratti jridu jsiru in*

---

[15] *Betti, Teoria generale del negozio giuridico, 574; Roppo, Il Contratto 275;* Qorti tal-Kassazzjoni Taljana 08.02.1985, n. 987, f'*Giur.it.,* 1985, I,1,1482

bona fede u ħadd m'għandu jkun sorpriż b'allegazzjoni fiergħa li minflok ma' Kaju, huwa jkun ikkuntratta ma' Sempronju.

3) biex persuna li tidħol f'kuntratt torbot lil ħaddieħor li tkun qiegħda tirrappreżenta, din trid tagħmilha ċara mal-parti l-oħra li qed taġixxi f'isem ħaddieħor, u turi lill-parti l-oħra, b'mod ċar l-identità tagħha; dak li l-Taljani jsejħulha spendita del nome, jew il-contemplatio domini[16]*. Il-mandat irid jintwera jew espressament inkella għall-inqas b'mod li l-parti l-oħra tkun raġonevolment taf li tkun qed tikkuntratta ma' persuna li tkun qiegħda tidher għal ħaddieħor.*[17] *Fl-assenza ta' turija espliċita, huwa neċessarju u fl-istess ħin biżżejjed "un comportamento del rappresentante che, per univocità e concludenzia, sia idoneo a portare a conoscenza dell'altro contraente di diligenzia media"*[18] *- hekk imsejħa contemplatio domini per facta concludentia. "In conseguenza la rappresentanza può essere dedotta – oltre che da una dichiarazione espressa – da ogni altro elemento da cui risulti in modo inequivoco che l'attività del soggetto si svolga in attuazione di un potere rappresentativo a lui conferito".*[19]

Jissokta jiġi preċiżat illi l-presunzjoni affermata fis-sentenza appena aċċennata kienet però waħda juris tantum u allura tammetti l-prova kuntrarja. Prova din li kienet tispetta lil persuna li kien qed jidher f'isem u għan-nom ta' persuna oħra. "Dan mhux biss kellu jipprova li hu kien qiegħed jaġixxi bħala mandatarju ta' ħaddiehor imma wkoll kellu jipprova illi tali fatt kien ġie a konoxxenza tal-persuna li magħha jkun qiegħed jikkuntratta" - Lawrence Formosa nomine et nomine vs. Silvio Felice, Appell, 6 ta' Ottubru, 1999.

"Mhux biżżejjed allura li l-appellanti jistrieħ fuq is-sempliċi dikjarazzjoni tiegħu illi hu qatt ma innegozja mas-soċjetà attrici f'ismu personali. Hu ħtieġlu li manifestament jipprova dan l-istess assunt tiegħu".[20]

Fil-każ ta' persuna li tkun qed tippretendi li tidher għal kumpannija, ingħad hekk: "Illi din il-Qorti temmen li meta negozju jkun ġestit minn soċjetà b'responsabilità limitata, u għaldaqstant minn persuna ġuridika indipendenti, huwa l-obbligu tagħha li tindika dan fl-aktar mod ċar u inekwivoku lit-terzi li jkunu qegħdin jinnegozjaw magħha. Tali indikazzjoni għandha ssir ukoll fuq l-invoices, statements, eċċ relatati ma' akkwisti magħmula minnha. Fin- nuqqas ta' tali indikazzjoni espressa t-terz għandu kull dritt jippreżumi li qiegħed jinnegozja ma' individwu, u

---

[16] Vincenzo Roppo, *Trattato del Contratto*, 2006, Vol I, *Formazione,* paġna 761
[17] **Frank Cilia noe. vs. Charles Scicluna** (Cit Nru 1337/90/JDC), deċiża mill-Qorti tal- Kummerc fis-27 ta' April 1992; **Philip Galea Souchet vs. Michael Falla**, Appell Kummerċjali, 4 ta' Mejju, 1973; **Frank Cilia noe vs. Charles Scicluna** deċiża fis-27 ta' April, 1992, Qorti tal-Kummerċ, (Vol LXXVI.iv.673); **Avukat Dottor Keith Bonnici noe vs. Mark Grima** deċiża fit-30 ta' April, 1992 ,Vol. LXXVI iv 677.
[18] Qorti tal-Kassazzjoni Taljana, 20.10.2003, n. 15691, Mass. For. It. 2003
[19] Qorti tal-Kassazzjoni Taljana 10.12.1996, n. 10989, Mass For. It., 1996. Ara wkoll Roppo, op.cit., paġna 766.
[20] **Borg Cold Stores vs. Pickard Mario** – QA (PS) 19.10.2005.

fil-fehma tal-Qorti ma jistax jippretendi mod ieħor. Kien għalhekk jinkombi fuq il-konvenut (omissis) li jġib il-prova li s-soċjetà attriċi kienet ġiet mgħarrfa li n-negozju kien qiegħed jiġi ġestit minn soċjetà kummerċjali, skont hu s-soċjetà M.A.

Illi dan il-prinċipju ġie kostantament applikat mill-Qrati tagħna. Hekk, fil-kawża fl-ismijiet Charles O'Flaherty noe. vs. Joseph Micallef (Ċit. Nru 885/85/JDC), deċiża mill-Qorti tal-Kummerċ fl-24 ta' Ġunju, 1987, fejn ilfatti kienu simili għal dawk in eżami, ingħad:

"Illi f'dawn iċ-ċirkostanzi din il-Qorti hija tal-fehma li l-konvenut hu obbligat personalment għall-ħlas, peress li ma jirriżultax li fiż-żmien meta kien isir in-negozju inkwistjoni huwa indika lis-socjetà attriċi li l-ħlas ma kellux isir minnu izda minn socjeta kummercjali".[21]

*4) **<u>l-ispendita del nome trid issir sal-mument meta l-ftehim ikun ġie ffinalizzat</u>**.*(sottolinear ta' din il-Qorti)[22] *"Għar-rigward tal-portata tal-vinkolu kontrattwali, din il-Qorti tagħmel riferenza għas-sentenza tal-Qorti tal-Appell tat-3 ta' Diċembru, 1999 mogħtija fil-kawża Vella vs. Vella noe. Skont din is-sentenza, il-mument determinanti huwa meta tiġi kontrattata l-obbligazzjoni. Huwa dak il-mument fejn min jikkontratta għandu l-obbligu li jiddikjara b'mod ċar u univoku illi f'dik il-kontrattazzjoni mhux qiegħed jidher f'ismu imma f'isem persuna oħra (fiżika jew morali) li trid tkun ben identifikata. Huwa fl-obbligu li jassikura li dan il-fatt ikun ġie sewwa a konoxxenza tal-parti l-oħra f'dak il-mument għaliex altrimenti jkun qiegħed jassumi personalment ir-responsabilità għan-negozju minnu kontrattat u għall-obbligi naxxenti minn dak in-negozju."*[23]

"Hu dak il-mument li kien rilevanti u kien f'dak il-mument illi min innegozja mas-soċjetà attriċi kellu jirrileva b'mod ċar u univoku illi f'dik il-kuntrattazzjoni ma kienx qiegħed jidher f'ismu imma f'isem persuna oħra ben identifikata. Kellu jassigura li dan il-fatt ikun gie sewwa a konnoxxenza tas-soċjetà attriċi f'dak il-mument għaliex altrimenti jkun qiegħed jassumi personalment ir-responsabbilità għan-negozju minnu kontrattat u għall-obbligi li kien jimporta (John Vella noe v. Anthony Vella et, Qorti tal-Appell, 3 ta' Diċembru, 1999)."[24]

5) meta persuna tallega li aġixxiet f'isem ħaddieħor, il-piż tal-prova jaqa' fuqha: "Ladarba rriżulta li l-ordni saret mill-konvenut sta għall-istess konvenut li jipprova li meta għamel l-ordni ma għamilhiex f'ismu personalment iżda għamilha għal xi ħaddieħor. Jekk din il-prova ma ssirx għas-sodisfazzjon tal-Qorti jsegwi li l-konvenut ikun tenut responsabbli personalment għall-konsegwenzi kollha li jiskaturixxu mill-istess ordni li għamel."[25] *Kif kien osservat fis-sentenzi tal-Qorti tal-Kummerċ Cilia noe vs. Scicluna (K/FGC) tas-27 ta' April, 1992 (LXXVI.IV.673) u*

[21] **Camel Brand Co. Ltd. vs. Michael Debono** 21.03.2002, Prim'Awla, per Imħallef R.C. Pace.
[22] **Lawrence Formosa *nomine et nomine* vs. Silvio Felice**, Appell, 6 ta' Ottubru 1999.
[23] **Golden Harvest Mfg. Co. Ltd. vs. John Muscat** 17.09.2012, Prim'Awla, per Imħallef J. Zammit McKeon
[24] **Legend Real Estate Ltd vs. Ron Chetcuti**, il-Qorti tal-Appell.
[25] **Charles Mizzi et. noe vs Teddie (sive Edward) Borg,** Qorti tal-Kummerċ deċiża fl-10 ta' Mejju, 1990.

Bonnici noe vs. Grima (K/JDC) tat-30 ta' April, 1992 (LXXVI.IV.677) u tal-Qorti tal-Appell Caruana et vs. Magro et tas-6 ta' Ottubru, 1999, hija ħaġa minn ewl id-dinja li normalment bniedem jikkontratta għalih innifsu, sakemm ma jindikax li qiegħed jikkontratta f'isem ħaddiehor, jew jekk dan ma jindikax espressament, il-kontraent l-ieħor ikun raġonevolment jaf illi jkun qiegħed jikkontratta f'isem ħaddieħor. Għalhekk fil-każ tal-lum, jinkombi fuq il-konvenuti l-oneru tal-prova tal-ewwel u tat-tieni eċċezzjonijiet u ċioè il-prova li l-kreditu pretiż minn Golden Harvest mhuwiex dovut minnhom personalment iżda mill-kumpannija Dolceria Italiana Limited, li tagħha jirriżulta li l-konvenuti huma l-azzjonisti u li tagħha jirriżulta li kienu t-tnejn diretturi fid-data tal-presentata tar-rikors ġuramentat."[26]

6) Il-provi f'dan ir-rigward għandhom jintiżnu fid-dawl tar-regola li fin-nuqqas ta' provi jew anki fid-dubju l-mandat ma jistax jiġi preżunt, anzi għandu jigi eskluż (Troplong mandato no. 50) ċitata fil-kollezzjoni Vol XLII.ii.203… "Is-sentenza tal-Qorti tal-Appell tas-6 ta' Ottubru, 1999 fil-kawża Formosa et noe vs. Felice tat direzzjoni preċiża fis-sens illi sostniet li kien jispetta lill-ġudikant li jiżen iċ-ċirkostanzi ta' kull każ biex jasal għall-konvinċiment jekk kellux jew le jkun apparenti lill-kontraenti illi xi parti kienet qed tidher in rappresentanza ta' ħaddieħor. Ċerti każijiet huma ovvji, oħrajn mhumiex daqstant ovvji. Fejn hemm dubju però wieħed għandu jippresumi illi l-persuna li qed tikkontratta kienet qed tagħmel hekk f'isimha proprju"[27]

26. Skond l-insenjament għaqli tal-Qrati tagħna, bħala punt ta' dritt, darba l-pretensjoni tal-intimata hija li kkuntrattat mhux mal-kumpanija rikorrenti iżda ma' Antonino Santoro personalment, jekk fl-apprezzament tal-provi jirriżulta illi hemm karenza ta` provi jew addirittura dubbju, il-mandat ma jistax jiġi preżunt u għalhekk għandu jiġi eskluż (Troplong – Mandato No.50 citat fis-sentenza **Vol.XLII.II.203**). Dan oltre il-prinċipju enunċjat ukoll fir-riassunt tal-ġurisprudenza fuq elenkata illi insibu fl-Artiklu 993 tal-Kap.16 u ċioe illi l-kuntratti għandhom jiġu eżegwiti in bona fede u jobbligaw mhux biss dak li jingħad fihom iżda wkoll l-konsegwenzi kollha li ġġib magħhom l-obbligazzjoni skond ix-xorta tagħha bl-ekwita', bl-użu u bil-liġi.

27. Kif fuq imsemmi ukoll (Vella v. Vella noe), il-mument determinanti tal-hekk imsejjħa *spendita del nome* huwa meta tiġi kkuntrattata l-obbligazzjoni għaliex huwa f'dak il-mument fejn min jikkontratta għandu l-obbligu li jiddikjara b`mod ċar u univoku illi f`dik il-kontrattazzjoni mhux qiegħed jidher f`ismu personali iżda f`isem persuna jew entita' oħra li trid tiġi identifikata tajjeb. Huwa ukoll l-obbligu ta' min ikun qed jikkuntratta illi jassigura li dan il-fatt, ċioe illi huwa ikun qed jidher għan-nom ta' persuna oħra u mhux għalih innifsu, ikun ġie sewwa a konoxxenza tal-parti l-oħra.

[26] **Golden Harvest Mfg. Co. Ltd. vs. John Muscat** 17.09.2012, Prim'Awla, per Imħallef J. Zammit McKeon.
[27] *ibid.*

Altrimenti jkun qiegħed jassumi personalment ir-responsabiltà għan-negozju minnu kontrattat u għall-obbligi naxxenti minn dak in-negozju.

28. Wara li qieset il-provi fl-assjem tagħhom - liema provi jkollu jingħad illi ħafna drabi marru oltre il-kwistjoni tar-relazzjoni ġuridika bejn il-kontendenti – il-Qorti tikkunsidra li ma jirriżultax illi matul in-negozjati bejn l-intimata u Antonino Santoro dan tal-aħħar qatt kien informa lil Peresso illi huwa kien ser jwettaq ix-xogħolijiet rikjesti f'isem il-kumpanija rikorrenti. Huwa minnu li fl-*affidavit* tiegħu Santoro jgħid illi l-istima inizjali li għadda lill-intimata, f'isem negozju bl-isem ta' *Edil Gordon,* kienet waħda proviżorja għaliex huwa kien ser jiftaħ il-kumpanija rikorrenti f'Malta. Madanakollu għalkemm jista' jagħti l-każ li dan huwa dak li kellu f'moħħu l-istess Santoro ma jirriżultax pruvat illi kien hemm konoxxenza ta' dan il-fatt min-naħa tal-intimata. Anzi, din xehdet illi l-ewwel darba li semgħet bil-kumpanija rikorrenti kien meta Santoro bagħtilha l-istima ġdida fis-27 ta' Jannar 2018 f'isem Joekonedo Limited.

29. Għall-finijiet ta' eżattezza mid-dokumenti esebiti joħroġ:

- Illi Santoro bagħat erba' stimi separati lill-intimata għax-xogħolijiet in kwistjoni u ċioe waħda fil-25 ta' Ottubru 2017, tnejn oħra fl-20 ta' Novembru 2017 u oħra fl-14 ta' Diċembru 2017. Dawn kollha kienu intestati *"Edil Gordon Di Santoro Antonino*", u

- Illi l-istima tal-14 ta' Diċembru 2017 kienet ġiet aċċettata mill-intimata b'żewġ modifiki elenkati mill-intimata fl-*email* tagħha lil Santoro fid-19 ta' Diċembru 2017: (i) rigwardanti l-madum tal-bitħa li kienet ser tissupplixxi hija stess, u li ridietu jinkludi fl-istima, u (ii) rigwardanti l-prezz tal-kmamar tal-banju li riedet tnaqqas minn € 7,400 għal € 6,000. Fl-*email* li Santoro bagħat lill-intimata dakinhar stess bi tweġiba għall-istess *email* huwa *inter alia* ddikjara l-qbil tiegħu għall-kontroproposta tal-intimata.

30. F'dak il-mument ġie finalizzat il-ftehim bejn il-partijiet ġaladarba kien hemm ftehim dwar il-prezz u dwar ix-xogħol li kellu jingħata. Dan ma jfissirx illi maż-żmien **<u>l-istess partijiet</u>** ma setgħux ivarjaw il-ftehim ta' bejniethom billi per eżempju jżidu jew jnaqqsu mill-lista ta' xogħolijiet jew jvarjaw il-prezz, bi ftehim.

31. Hemm qbil illi x-xogħolijiet bdew fl-aħħar ta' Jannar 2018 u li l-aħħar stima, ossia' dik li nħarġet taħt l-isem tal-kumpanija rikorrenti, intbagħtet lill-intimata ftit wara li nbdew tali xogħolijiet.

32. Il-kumpanija rikorrenti ssostni illi ġaladarba (i) l-intimata ma pprotestatx din l-aħħar stima fis-sens illi ma kienetx qed taqbel illi l-ftehim kien magħha u mhux ma' Santoro personalment, (ii) l-intimata ħallset akkont tal-prezz permezz ta' ċekkijiet indirizzati lill-kumpanija rikorrenti, (iii) l-intimata ma pprotestatx il-fatturi maħruġa lilha mir-rikorrenti.

33. Min-naħa tagħha l-intimata ssostni illi hija kienet iżjed moħħha fil-bidliet (inkluż fil-prezz) li għamel Santoro unilateralment fl-istima li bagħtilha u li hija għamlet kif qalilha meta talabha biex iċ-ċekkijiet tagħmilhom pagabbli lill-kumpanija rikorrenti. Tgħid ukoll l-intimata illi l-ħlasijiet saru mal-pendenza tax-xogħolijiet u li l-fatturi intbagħtu lilha wara li Santoro abbanduna l-lant tax-xogħol u mhux fid-dati indikati fuqhom.

34. Il-Qorti tqis però illi dak kollu li seta' seħħ **<u>wara</u>** li ġie konkluż il-ftehim bejn Santoro u l-intimata ma' jistax u ma' setax ibiddel il-vinkolu kuntrattwali ta' bejniethom. Il-preponderanza tal-provi turi illi Santoro qatt ma informa lill-intimata illi huwa kien qed jaġixxi bħala direttur tal-kumpanija rikorrenti, tal-inqas qabel ma bagħtilha l-istima fl-aħħar ta' Jannar 2018 meta l-ftehim ormai kien diġa konkluż **<u>bejn Santoro u l-intimata.</u>**

35. Għalhekk Santoro ma' seħħlux jikkonvinċi lill-Qorti illi huwa kien daħal fil-ftehim mal-intimata għan-nom tal-kumpanija rikorrenti u l-Qorti tqis illi kien hu personalment li assuma r-responsabiltà għan-negozju minnu kontrattat u għall-obbligi naxxenti minn dak in-negozju.

Deċiżjoni

36. **Għal dawn ir-raġunijiet il-Qorti qegħda tiddisponi minn din il-kawża billi tilqa' l-ewwel eċċezzjoni tal-intimata, tilliberaha mill-osservanza tal-ġudizzju u konsegwentement tiċħad it-talbiet tal-kumpanija rikorrenti bl-ispejjeż kontra tagħha.**

V.G. Axiak	Y.M. Pace
Maġistrat	Dep. Reġistratur